

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 204

van **ELISABETH MEULEMAN**

datum: 22 december 2017

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**

VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Bosbouw - Beleidsondersteuning

Bomen en bossen leveren cruciale diensten voor mens en maatschappij, en zijn essentiële steunpilaren van onze economie. Ze staan in voor tal van zogenaamde ecosysteemdiensten, levensnoodzakelijke voordelen die wij als maatschappij van de natuur ontvangen. Ondanks deze voordelen worden bossen en bomen in Vlaanderen stiefmoederlijk behandeld.

Uit het Natuurrapport 2014 van de Vlaamse overheid blijkt echter dat onze bossen en natuurgebieden die essentiële diensten voor de maatschappij niet (langer) naar behoren kunnen leveren. De Vlaamse samenleving vraagt zoveel van haar natuurlijke omgeving dat dit de draagkracht van onze bossen ver en steeds meer overstijgt. Bovendien exporteren wij ook een belangrijk deel van het hout. Het bos scoort hoog wanneer het gaat om het leveren van ecosysteemdiensten aan de maatschappij, maar dit belang blijft zeer ondergewaardeerd.

Om aan het bos en de bomen de plaats te geven die ze verdienen, gezien hun zowel economisch, sociaal als ecologisch belang, hebben organisaties en experts in de bossector zich verenigd in het Bosforum. Het Bosforum wil op een constructieve en oplossingsgerichte manier bijdragen tot een beter, multifunctioneel bosbeleid. Een dergelijke visie is voorzien in artikel 6 van het Bosdecreet maar tot op heden dode letter gebleven¹.

Het Bosforum vindt

- dat bossen enorm belangrijk zijn voor bio-economie, klimaat, biodiversiteit en gezondheid;
- dat bossen ten volle beschermd moeten worden, de Vlaamse inspanning voor bosuitbreiding geïntensifieerd dient te worden en (Europese) financiële middelen voor land- en bosbouw billijk moeten worden verdeeld;
- daarom dat een ambitieus multifunctioneel bosbeleid, gedragen door een evenwichtige toekomstvisie, noodzakelijk is.

De visie van het Bosforum focust op vier maatschappelijke troeven van het bos.

¹De Vlaamse regering stelt langetermijnplannen vast, na advies van de MiNa-Raad. Het agentschap voor Natuur en Bos bereidt de plannen voor die uitvoering geven aan deze langetermijnplannen. De Vlaamse regering stelt deze uitvoeringsplannen vast. Zij houdt daarbij rekening met de ruimtelijke plannen, het ruimtelijk beleid, en het algemeen milieu- en natuurbeleid. De langetermijnplannen en de uitvoeringsplannen worden voor zij worden goedgekeurd door de Vlaamse regering, meegedeeld aan het Vlaams Parlement.]

Bossen:

1. produceren hout, één van de meest duurzame grondstoffen van onze planeet;
2. bieden een zeer kostenefficiënt tegengewicht aan de klimaatverandering;
3. zijn hotspots van biodiversiteit, een schaars en bedreigd goed in Vlaanderen;
4. dragen op verschillende manieren effectief bij tot onze volksgezondheid.

Het Bosforum vraagt meer aandacht voor de productie en het gebruik van de milieuvriendelijke grondstof hout:

- door het optrekken van de Vlaamse zelfvoorzieningsgraad en het stimuleren van de lokale productie, verwerking en gebruik van 'hout van hier';
- met aandacht voor opleiding en het beheer inzake de productie van kwaliteitshout;
- met het promoten van de productie van gecertificeerd hout;
- met de promotie van hout als een klimaatvriendelijke grondstof bij het realiseren van bouwprojecten;
- met het stimuleren van hoogwaardige toepassingen en een betere vermarkting.

Het Bosforum ijvert voor een toekomstgericht bos- en bomenbeleid:

- dat rekening houdt met essentiële diensten die het bos levert: bio-economie, klimaat, biodiversiteit, gezondheid, ...;
- dat een multifunctioneel en gediversifieerd bosbeheer stimuleert en de Europese natuurdoelen invult;
- dat bijdraagt tot bossen die aangepast zijn aan de klimaatverandering, door juiste soortenkeuzes, voldoende genetische diversiteit, biodiversiteit en structurele diversiteit;
- dat zich richt tot verschillende schaalniveaus met aandacht voor de realisatie van verbindingen en het beperken van nadelige externe milieudrukken;
- dat de Europese landbouw- en bosbouwfondsen, die via het PDPO-programma beschikbaar zijn voor beide sectoren, billijk verdeelt.

De leden van Bosforum vormen een zeer gevarieerd pallet waaronder Fedustria, de Belgische federatie van de textiel-, hout- en meubelindustrie en een aantal individuele houtverwerkende bedrijven, bosgroepen, gemeenten, natuurverenigingen en andere verenigingen uit het maatschappelijk middenveld: gezin, senioren, jeugd, wandelclubs. Uiteraard is niet alles koek en ei tussen de verschillende leden van het Bosforum maar iedereen is het erover eens dat Bosforum, het samenbrengen van alle belangengroepen rond bos, een goede zaak is. Bovendien pleiten zowel de ecologische en maatschappelijke groepen, als de productiegroepen voor bosuitbreiding. Hoe en onder welke vorm is nog te bespreken maar er is een duidelijke vraag naar investeren in uitbreiding, beheer en exploitatie bij de bosteams.

De visie en klachten van de natuurverenigingen op bosbeleid zijn voldoende bekend bij de minister; de klachten van de houtverwerkers misschien minder. Zij zijn alleszins van oordeel dat hun verzuchtingen bij de overheid al lang in de onderste schuif liggen. Dat heeft grote economische gevolgen: tussen 2000 en nu is in Vlaanderen 25% van de houthandel en een derde van de houtzagerijen verdwenen. Dit is volgens verschillende deelnemers te wijten aan de export: de grote loten gaan naar India en China, worden er verwerkt en dan opnieuw ingevoerd. Uiteraard is dit ecologisch totaal ongewenst. De zagerijen die nog actief zijn, hebben echt een probleem om over voldoende hout te beschikken. Kleine spelers worden uitgesloten; zij kunnen grote loten niet aankopen en dreigen te verdwijnen.

Kan de overheid ondersteunen?

De beleidsruimte is beperkt, de markt kan niet zomaar afgeschermd worden. Maar er zijn toch wel maatregelen mogelijk. Maatregelen tegen de export, voor het inzetten en bevorderen van de lokale productie, voor het lokaal gebruik van hout als economisch materiaal. Er wordt onder andere naar Duitsland gekeken voor maatregelen waarbij het kappen en de omvang van de loten enigszins gestuurd worden. Ook bij ons werd reeds een grote rol weggelegd voor bosgroepen en bosbeheerteams. Het is belangrijk dat ze

eigenaars sensibiliseren, hen laten meedenken met de houtverwerker. Loten kunnen zodanig samengesteld worden dat kleinere spelers meer kans maken om te kunnen meedingen.

Er zijn sectoren die het wel goed doen, onder andere OSB (Oriented strand board). Maar ook zij moeten inspelen op vernieuwingen en voelen de dreiging van het buitenland. Het is ten andere niet aangewezen om afhankelijk te zijn van een enkele sector.

Er wordt gekeken naar nieuwe sectoren waaronder de biochemie. Ook daar zijn onzekerheden: zullen we kunnen voldoen aan kwantiteit en kwaliteit om te leveren? Misschien is import uit het buitenland interessanter aangezien chemische bedrijven vaak aan het water liggen en de invoer per schip makkelijk en goedkoop is.

Er is ook duidelijk nood aan visie: wat willen we? Welke soorten bossen zijn nodig? Volgens een aantal leden van het Bosforum is het evident: gemengd en inheems. Maar voor de houtverwerkingssector is dat niet toekomstgericht. De economische bossector ziet meer heil in diversifiëren met ook ruimte voor exoten zoals populieren. De sector wil ook op zoek gaan naar resistente varianten die klimaatopwarming en globalisering het hoofd kunnen bieden. De overheid moet boscijneers niet verplichten op basis van haar visie van wat de juiste bomen zijn maar hen toestaan te kijken naar de eigenheid van de plantplaats. Tijdelijke bossen en agroforestry/boslandbouw kunnen een toekomst krijgen. Ze zijn complementair aan de traditionele bosbouw.

Dankzij de Europese middelen van het plattelandsontwikkelingsprogramma (PDPO III)) beschikt Vlaanderen over de mogelijkheid om landbouw en bosbouw de nodige steun te verschaffen. Alleen heeft de bossector de indruk dat die steun niet evenwichtig verdeeld is.

1. is de minister zich bewust van de spanning tussen ecologie en economie in de bosbouw, maar ook van de goede wil van de sector om beide uitgangspunten te verzoenen?
2. Op welke wijze wordt de sector van de houtproductie en -verwerking momenteel ondersteund door de Vlaamse overheid?
3. Hoe gebeurt de verdeling van de middelen uit PDPO III tussen landbouw, bosbouw en boslandbouw?
4. Achten de minister het mogelijk om concreet de samenwerking tussen boscijneers en lokale houtverwerkers te sturen in de richting dat deze laatste meer jobzekerheid verwerven?
5. Overweegt de minister hiermee rekening te houden bij de houtverkoop van de eigen bossen en van de openbare bossen waarvoor zij de houtverkoop regelt?
6. Is het volgens de minister mogelijk om, in het kader van de klimaatwijziging aan boscijneers en -beheerders, onder bepaalde voorwaarden, meer vrijheid te gunnen inzake aanplant van soorten?

ANTWOORD

op vraag nr. 204 van 22 december 2017

van **ELISABETH MEULEMAN**

1. Ik ben mij bewust van het spanningsveld en de wil en de zoektocht van de sector om een duurzaam evenwicht tussen ecologie en economie te bewerkstelligen, via de rapportering vanuit het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), vanuit hun geregeld, structureel overleg met de ruime bossector. Het Vlaamse bosbeleid steunt op internationaal erkende basisprincipes, zoals duurzaamheid en multifunctionaliteit. Deze principes werden verankerd in het Bosdecreet en is sedert 2014 geïntegreerd in het Natuurdecreet. Voor het uitvoerend terreinbeheer gelden voor de beheerplannen type 2 tot en met type 4 de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer die de voormalige criteria voor duurzaam bosbeheer uit 2003 vervangen. Voor beheerplannen type 1 geldt het behoud van de aanwezige kwaliteit van de natuur en het natuurlijke milieu. Uit de voorlopige resultaten van de tweede gewestelijke bosinventaris van het ANB weten we dat het beleid dat steunt op deze basisprincipes, stilaan resultaten oplevert in termen van meer variatie in en structuurrijkdom van onze Vlaamse bossen. Door blijvend in te zetten op deze diversiteit willen we de bossen in Vlaanderen stabiel maken, zodat ze aan de veelvuldige, veranderende en uiteenlopende maatschappelijke vragen blijvend kunnen voldoen, ook op lange termijn. Dit impliceert voor de houthouder dat deze zich ontplooit binnen de ecologische draagkracht en het natuurlijke productievermogen van het boscossysteem. Hierdoor kan bijvoorbeeld sturing op het vlak van cruciale parameters zoals boomsoortenkeuze, mengingsvormen, verjongingsmethoden en manier van exploitatie, noodzakelijk zijn, waardoor de houtproductiemogelijkheid van bossen op een suboptimaal niveau komt te liggen. Dit constant zoeken naar en behouden van het evenwicht tussen de verschillende bosfuncties vergt permanente aandacht van het ANB en geregeld overleg met de sectoren.
2. Het Vlaamse bosbeleid focust zowel op kwantiteit als kwaliteit van het bosareaal. Natuurinvest als onderdeel van het ANB werkt specifiek op het bevorderen van informatieuitwisseling en vorming over de kwaliteit van de bosexploitatie. Het ANB voert een structureel overleg met de brede bossector om tot gedragen en gezamenlijke initiatieven te komen. Structurele ondersteuning van de houtverhandelende en -verwerkende sector behoort niet tot mijn bevoegdheid.
3. Bij aanvang van de nieuwe zevenjarige periode heeft elke lidstaat of regio die een plattelandsontwikkelingsprogramma wenste op te zetten, gekozen welke maatregelen uit het Europese kader zij wensten uit te voeren en te cofinancieren. Voor iedere maatregel werd een budgetraming gedaan die aan de basis ligt van de effectieve verdeling van het Europees toegekende budget voor die maatregelen. Het programma werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering en de Europese Unie.
4. Het sturen van een samenwerking tussen bouseigenaars en lokale houtverwerkers is niet evident omwille van drie redenen. Ten eerste hebben de meeste bouseigenaars de gewoonte om via openbare of semi-openbare verkoopmethoden hun hout te vermarkten, waarbij de prijs als belangrijkste zo niet enige criterium geldt. De tweede reden is dat bij het merendeel van de houtverkopen in Vlaanderen de rondhouthandelaars tussen de bouseigenaars en de verwerkers van het hout staan. Een rondhouthandelaar koopt diverse loten hout op, die hij vervolgens homogener maakt door te sorteren en te groeperen en zo geschikt maakt voor de verschillende

afnemende verwerkers. Ook deze tussenpersoon zoekt op de wereldmarkt naar de best betalende afnemer/verwerker. Tot slot is er voor topkwaliteitshout in Vlaanderen geen verwerkingscapaciteit meer aanwezig. Dit "edel loofhout" wordt gebruikt als snijfineer. Deze industrietak is verdwenen uit België. Verwerking gebeurt in onze buurlanden Duitsland en Frankrijk.

De boseigenaar kan wel gesensibiliseerd worden om bij de verkoop van zijn hout principes als cascadering en lokale verwerking (local biobased economy) te laten meespelen bij de keuze van de koper. Tegelijk moeten nieuwe verkoopmethoden worden aangeboden aan deze eigenaars. Verkoop langs de weg of via houtpark(en) van reeds gevelde stammen, gesorteerd op kwaliteit en volgens soort, is een oplossing om lokale verwerkers meer toegang te bieden tot de lokale rondhoutmarkt. De bosgroepen kunnen hier, samen met andere spelers, een belangrijke rol spelen.

5. Er zijn bij het ANB diverse proefprojecten gestart om de wijze van houtverkoop te differentiëren. Deze inspanningen worden voortgezet via het Interreg-project eco2eco. Dit project is een samenwerking tussen het ANB, Inverde, Bosgroep Oost-Vlaanderen Noord, Bosgroep Zuiderkempen, de provincie Antwerpen en het Regionaal Landschap Lage Kempen voor Vlaanderen en het Staatsbosbeheer en de Bosgroep Zuid-Nederland voor Nederland. Het doel van het project is enerzijds het inbedden van de houtoogst in een ecologische bosbeheervisie en anderzijds de optimalisatie van de vermarkting van geoogst hout met oog voor de principes van cascadering en lokale verwerking. Verder staat de oprichting van een Vlaams houtpark op stapel, wordt gewerkt aan de start van een internetplatform voor houtvermarkting, zodat de toegang tot het hout uit de Vlaamse bossen verbetert, en wordt een databank aangelegd van lokale (niche)houtverwerkers met als doel een vlotter contact tot stand te brengen tussen bosbeheerder en lokale verwerker. Het is de bedoeling om de bevindingen uit het eco2eco-project toe te passen op de vermarkting van hout uit Vlaamse openbare bossen.
6. De bouseigenaars en -beheerders hebben momenteel een ruime vrijheid inzake aanplant van soorten. Bij het beoordelen van aanvragen tot kapmachtiging en het goedkeuren van beheerplannen wordt door het ANB slechts beperkt gestuurd op boomsoortenkeuze. Zo worden principes van standstill en behoud van milieu- en natuurkwaliteit toegepast. In die zin geldt bijvoorbeeld dat bosbestanden met inheemse boomsoorten niet mogen vervangen worden door uitheemse soorten en dat bosbestanden met inheemse loofboomsoorten niet vervangen mogen worden door naaldboomsoorten. Het gebruik van invasieve soorten wordt sterk afgeraden en er wordt bij het goedkeuren van beheerplannen nagegaan of de gewenste soortenkeuze past bij de betreffende standplaats.
Het subsidiebeleid gebaseerd op het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma stimuleert bewust het gebruik van inheemse en standplaatsgeschikte boom- en struiksoorten.